



# H. C. Andersens papirklip: To nye bøger

Publiceret 02/10/2020 i [Featured af Niels Jørgen Martins da Costa Santos Langkilde](#)  
**BØGER // ANMELDELSE** – Vor førende og meget flittige H. C. Andersen-ekspert Johan de Mylius' nye bog *H. C. Andersen – 40 papirklip – 40 Paper Cuts* er meget smuk og fortjener megen ros, skriver Niels Jørgen Langkilde fra Rio.

Bruun-Rasmussen har netop haft ni papirklip af H. C. Andersen på auktion. De var vurderet til 40.000-60.000 kr. De blev solgt for 110.000 kr. + diverse helt sædvanlige gebyrer. Er der H. C. Andersen-papirklip i skufferne, så er der grund til at passe på dem. Den tidligere ejer var bogsamleren og æresmedlemmet i Dansk Bibliofilklub (1931-2020). Også mange andre ting fra hans samlinger var på auktion.

Klippene her blev lavet af H.C. Andersen i admiral Frederik Laurentius Fiedler Sommers (1813–78) hjem i Kgs. Lyngby, hvor H.C. Andersen glædede Sommers to små døtre, Elisabeth og Hedevig, med billedbogen. Sommer-familien var bekendte af Edvard Collin, som også var en af H. C. Andersens nærmeste bekendte, selv om han betakkede sig for at være ”dus” med H. C. Andersen.

De ni klip er indsat i en bog. I bogen findes to atypiske klip: Det ene er en silhuet af en dåkalv med det ene forben løftet og hovedet lagt tilbage i anspændt lytten. Det andet klip forestiller en fantasifigur af en slank mandsfigur med storkehed.

## H. C. Andersen – 40 papirklip – 40 Paper Cuts

To bøger fortæller på hver deres måde om H. C. Andersens papirklip, som blev indgående beskrevet af billedkunstneren Kjeld Heltoft i *H.C. Andersen som billedkunstner*, der udkom i 2005. Hans fem tidligere udgaver af værket fra 1969–80 er bestemt brugbare, men trykket i dag er så meget bedre i 2005-udgaven.

Vor førende og meget flittige H. C. Andersen-ekspert Johan de Mylius' nye bog *H. C. Andersen – 40 papirklip – 40 Paper Cuts* er meget smuk. På højresiderne gengives 40 papirklip fra H. C. Andersens hånd. På venstresiderne er der tekst med baggrund og fortolkning. I spalten til venstre på dansk, i højre spalte på engelsk. Den grafiske tilrettelæggelse af Lykke Mitchell fortjener megen ros.

Der er bestemt gode grunde til at arbejde og nyde H. C. Andersens papirklip. De udtrykker ganske meget, og ligesom eventyrerne så er de ganske ofte dobbeltydige eller flertydige. De er i sig selv smukke og udtryk for, at saks og klister kan udrette ganske meget.

De ledsagende tekster gengives heldigvis omhyggeligt, for de er ofte en væsentlig del af de små kunstværker, og de er ikke altid lige lette at læse. Andersens gotiske håndskrift kan godt være udfordrende at tyde.

Johan de Mylius har været fornemt rundt i de forskellige værdifulde samlinger af klip navnlig på Det Kongelige Bibliotek, Odense Bys Museer, *Astrid Stampes Billedbog* og *Christines Billedbog*.

De to sidste er let tilgængelige og kan for den interesserede bruges til at uddybe studiet af klippene. De andre må ses på H. C. Andersens Hus, på Det Kongelige Bibliotek i København eller Museum Jorn i Silkeborg. Klippene i privat eje kan man nok kun nyde i denne bog.

## Andersen i Brasilien

Som skrivende denne anmeldelse i Rio de Janeiro kan man kun blive godt tilfreds med, at det første klip viser en tekst om Brasilien. Det er en af de meget få referencer til Brasilien i H. C. Andersens forfatterskab.

Den tekst er lidt svær at bestemme her i Rio, for alle danske aviser er desværre ikke digitaliseret endnu. Vi har en klar fornemmelse af, hvor den stammer fra, men det må der kigges mere i, næste gang vi er i Danmark. Statens Avissamling er heldigvis en god hjælp.

Tidspunktet er årsskiftet 1837/38, hvor den i avisen beskrevne revolte fandt sted i staten Bahia. Staten løsrev sig for en ganske kort periode.

Man kan i teksten til H.C. Andersen-klippet "Brasilianer" se, at det er klippet, så hattens skygge har overskriften "Brasilien."

Da meget er skåret væk af teksten, så skal en paralleltekst gengives her. Der er tale om et rejsebrev, som er optrykt i ganske mange aviser. De enkelte redaktører har det i lidt forskellige versioner. Det er spredt i de danske aviser over flere uger. Også den gang var der en del kopiering af andre mediers tekster.

Fredagen d. 26. januar 1838 gengives rejsebrevet således på s. 1-2 i "Den til forsendelse med de kongelige Brevposter privilegerede Berlingske politiske og Avertissements-Tidende":

*America.*

*I en privatskrivelse fra Bahia, dateret den 11te November, hedder det. "Med den næste Paketbaad afgaaer jeg til Rio-Janeiro, sandsynligviis vil Enhver, der paa nogen Maade kan komme bort, følge mit Eksempel. Bahia hører ikke længere til det brasilianske Rige; hvad man længe forudsaae, er indtruffet i dennne Uge. Tirsdagen den 7de d.M. rebellerede Tropperne. Øvrigheden blev forjaget og tvunget til at flygte om Bord paa Krigsskibene. Kl. 1 om Middagen proclamerede Bahias rasende Pøbel paa Palladsplassen Provinsens Uafhængighed, og Regjeringen er nu i Hænderne paa en vis Caneiro Nego, en Qvægghandler, som Præsident; og Sabino, en Skurk, der har begaaet flere Mord, er hans Secretair. Bestyrtelse hersker i alle Huse; enhver agtbar Familie, der blot var istand dertil, har forladt Staden og søgt Tilflugt i det Indre af Landet. Endnu er den personlige Sikkerhed ikke i Fare; Fregatten "Samarang" ligger her til vor Beskyttelse, og da en Krigsbrig afgik den 7de d. M. til Rio med Efterretning om det Forefaldne, saa kunne vi i Løbet af tre Uger vente alle de i Rio liggende fremmede Krigsskibe hertil. Det er muligt, allerede nu at forudsige hvilken Vending Sagerne ville tage. Hidindtil har ingen Opposition ladet sig see, og da Skatkammeret netop for Øjeblikket er godt fyldt, vil den nuværende Regering kunne holde sig saalænge Forraadet strækker til og Soldaterne blive betalte. Men indkomster kan man næppe forvente ad den sædvanlige Vej, da der slet ingen Forretninger drives. Al fremmed rørlig Ejendom er bragt om Bord paa "Samarang" og andre Skibe; vor sidste Frelse svømmer paa Havet, og de Fremmede skynde sig saa meget mere, som mangt et Hoved vil falde, før denne Opstand bilægges. De der nødes til at blive her, ere meget at beklage, saavel som de Fremmede, der have udestaaende Fordringer her, hvilke Fordringer beløbe sig til 50,000 Pund Sterling. Ingen*

tænker paa Betaling og et stort Tab vil treffe de stakkels Fremmede, der ville komme til at bøde for en Haandfuld Skurkes Forbrydelser, der Intet have at tabe, men Alt at vinde. Jeg kan ikke tænke paa de Rædsler, der ere forefaldne i Para og Rio Grande, uden at gyse for Muligheden af, at noget Lignende ogsaa kunde skee her. Og dog, skulde et Oppositionsparti danne sig, maa man befrygte, at det vil bevæbne den lavere Pøbel, der, naar den først er ladt løs, ikke saa let kan tæmmes igjen. (sideskift) Kun de brasilianske Krigsskibe ere forblevet troe, og det gjorde Hjertet godt at see, med hvilken Raskhed de gik under Sejl, midt under den heftigste Ild fra fire Batterier, og lagde sig for Anker i Bugtens Munding. Præsidenten om Militair-Commandanten, Luiz da Franca, ere om Bord om man troer at de ville forsøge paa at iværksætte en Mod-Revolution. Endnu vide vi ikke, hvorledes Efterretningen om det her Forefaldne er optaget i det Indre. Imidlertid kan den nuværende Regjering ikke længe holde Stand; thi Præsidenten Nego er en Dumrian og hans Secretair Sabino, som sagt, en Skurk. For min Sikkerhed kan De være ubekymret. Den brasilianske Pøbel har stor Respect for "Samarang", der har lagt sig for Anker lige over for Fortet "do Mar", kun af Hunger og Elendighed kunne den drives til at lægge Haand på Englændere og engelsk Ejendom. Men for Øjeblikket har det hersende Parti jo Penge. Enhversomhelst Forretning paa Pladsen her maa jeg trængende fraraade."

På samme side kan man i øvrigt se en notits: "Fredag den 18de Januar var Møde i det Kongelige danske Videnskabernes Selskab. Professor Reinhardt forelæste Slutningen af Dr. Lunds Afhandling om Knoglehulerne i Brasilien."

Lund er nu til dags en ganske kendt mand i Brasilien med eget stort og ret nyt museum udenfor Belo Horisonte. Skoler og veje er opkaldte efter ham, Henrik Stangerup har skrevet romanen *Lagoa Santo* om ham, og hans store og enestående samlinger venter stadig på museumsbyggeriet i København, men det en helt anden historie.

Johan de Mylius har tidligere, i 1992, udgivet bogen *H. C. Andersens Papirklip – Paper Cuts*. Den kom i to oplag i 2000. Denne bog har dog kun gengivelser af 21 papirklip. Den er også dobbeltsproget, og mange af teksterne om papirklippene er genbrugt i den nye udgave.

Papirklippene i denne udgave har en stærkere farvestyrke i baggrundsfarverne, ligesom papirklippene er uden de ledsagende collager, som f.eks. følger dem i *Christines Billedbog*.

Renskæringen er ikke den samme, så der er små forskelle i de enkelte papirklip. Den nye udgave giver en finere gengivelse af f.eks. døren ind til 'Møllemandens' indre. Alle 21 klip i 2000-udgaven er med i den nye udgave.

## En anden vej til klippene

Hvis man ser på professor Gláucia de Souzas udvalg, så stammer de fra Det Kongelige Biblioteks og Odense Bys Museers H. C. Andersen-samlinger. Men der er ingen fra private samlinger.

Seks af de 23 illustrationer er de samme, andre er meget tæt på hinanden, og det viser, at H. C. Andersen også i klippene arbejdede med samme motiv igen og igen. Det ene klip hos Souza er uden H. C. Andersen-tekst – måske er den anden side valgt.

Motiver, der går igen, er bl.a. de østerlandske slotte, sommerfugle, svaner, ballerinaer, hjerter, pjerrotter og træer med en række af figurerne.

Souza har skrevet en række digte til klippene og er således gået en helt anden vej til dem:

*Do Alto do meu chapéu,  
vejo um moinho de ideias:  
um castelo de bailarinas,  
anjos de asas meninas  
e um cisne jardineiro,  
brotado ao pé do canteiro.*

*Do alto de meu chapéu,  
me espanto com quase nada:  
mil degraus em pouca escada,  
um punhado de rimas  
e um poema quase inteiro,  
nascido ao sol de janeiro.*

I min – urimede – oversættelse:

*Fra toppen af min hat,  
Jeg ser en mølle af ideer:  
et slot af dansere,  
pigens engelvinger  
og en svane-gartner,  
dukke op ved stenhuggerens fod.*

*Fra toppen af min hat,  
jeg er overrasket over næsten ingenting:  
tusind trin på en lille stige,  
en håndfuld rim  
og et næsten helt digt,  
født i januars sol.*

Bogen er smukt trykt og meget farverig.

Gláucia de Souza er født i Rio de Janeiro, og hun bor nu i Porto Alegre. Hun har sin doktorgrad fra PUCRS (et universitet i Rio Grande doSul.) Hun er specialist i børnelitteratur og forfatter til en række værker. Bøgerne kan anbefales på det varmeste. Og auktionen viser, at papirklip er det værd at investere i.

---

**Johan de Mylius: H. C. Andersen – 40 papirklip – 40 Paper Cuts  
Lindhardt og Ringhof, Latvia.**

**88 sider med illustrationer. Oversættelserne til engelsk ved Martha Gaber  
Abrahamsen, W. Glyn Jones og David Allington. Pris ca. 200 kr.**

**Gláucia de Souza: Do alto do meu chapéu. Ilustrações de Hans Christian  
Andersen  
Projecto editora, Porto Alegre. 56 sider med illustrationer.**

---

*Topfoto: Bogforside, Lindhardt og Ringhof.*

- NIELS JØRGEN MARTINS DA COSTA SANTOS LANGKILDE
- SENESTE ARTIKLER

Mag.art. Niels Jørgen Martins da Costa Santos Langkilde, fhv. MF, er  
kommunikationsdirektør ved H. C. Andersen Institutet i Rio de Janeiro.